

H > Články > Kánon 2.0: Evidentní pokles kvality je rodu ženského

KÁNON 2.0: EVIDENTNÍ POKLES KVALITY JE RODU ŽENSKÉHO

Literatura, která vychází z mužské tradice, je prý kvalitnější. Současné mladé spisovatelky na mužskou literární tradici kašlou, proto je u nich možné pozorovat „evidentní pokles kvality“. Platí podobná úměra i u ženské literární tradice? A mohla bych ji vidět?

Vládnu ženy literatuře?

Náš pohled na svět trpí zkreslením, vždy je ovlivněný tím, kdo jsme a s čím jsme se v životě setkali. I nejprogresivnější přístup si může zkreslení přinejlepším uvědomovat a reflektovat ho, ale zbavit se ho nejde. Ve snaze cokoli progresivního potlačit si ho nicméně někteří naopak hrdě — i když zřejmě nevědomky — namalují na svůj štít a hrnou se bránit tradice.

Feministický virtuální prostor v Česku na konci února obletěl článek Ondřeje Horáka z Orientace Lidových novin s názvem „**Každá holka hledá pořádného tátu**“. Citace, kterou redakce Orientace vytučnila, říká: „*Díla mladších spisovatelek na mužskou tradici nenavazují, proto bývá současná literatura, již ženy dominují, odpojená od tradice. Důsledkem bývá evidentní pokles kvality.*“ Nechci tu ad hominem atakovat autora textu, ten nicméně obsahuje tolik argumentačních podivností spojených s *tradicí* a genderovou *ideologií*, že si zaslouží pozornost právě v tomto seriálu.

Začít by se samozřejmě dalo už od tvrzení, že současné literatuře dominují ženy. Z celého textu, který je recenzí knihy irské spisovatelky Claire Keegan *Takové maličkosti*, vyplývá, že za pokles kvality nemohou ani tak ženy samotné z podstaty svého genderu, ale spisovatelky, které se právě genderem a dalšími *ideologiemi*, jak je v textu uvedeno, zabývají. Je jistě možné tvrdit, že spisovatelky zažívají bezprecedentní komerční úspěchy i kritické uznání, ale mluvit o literárním provozu — natož pak o tom lokálním — jako o ovládaném progresivními ideály, to by vyžadovalo pořádnou dávku imaginace. Ona *ideologická* témata tradiční velikáni literatury pomíjeli, a není asi příliš potřeba rozebírat proč. V mužské literární tradici poněkud chybí širší spektrum hlasů a životních zkušeností a je už opravdu na čase přestat takovou tradici brát jako měřítko kvality.

Globalizace do knihovničky nesmí

Téma

Svoboda slova v časech pandemie
a války

Esej Alice Koubové

A co když jsme se ještě ani nezačali
mít rádi?

Rozhovor s Alešem Kauerem

Adolescent je v pubertě. A zažívá
ty nejšťastnější roky

Jana Návrátová

Umění je živobytí. O statusu umělce,
kulturní politice a důstojném životě

KOUPIT →

Zatímco všechny obory byly již nemilosrdně zasaženy smazáním hranic, pokud jde o kapitál a informace, a protipohybem jejich opevňování, pokud jde o práva a lidské bytosti, literatura se zuby nehty drží národního státu. Nebo to aspoň můžeme usuzovat z takového pojetí, jaké představil právě Ondřej Horák. Tradice musí být mužská, zároveň je potřeba danou autorku posuzovat z hlediska její *irskosti*, a samozřejmě se počítá jen beletristická tradice. Jak jinak totiž vysvětlit fakt, že zatímco inspirace Claire Keegan jsou napojením na tradici (a platilo by to vlastně, kdyby odkazovala třeba na Biddu

Jenkinson?), Sally Rooney, odkazující se k Američanovi Raymondů Carverovi, přirovnávaná k dalšímu cizinci Hemingwayovi, a inspirovaná marxistickými a neomarxistickými sociálněvědními texty, je od tradice odpojená. Podobný argument se, pravda, může v českém literárním provozu setkat s nadšením — konečně něco, co zavře ústa všem progresivním kritikům a kritičkám volajícím po světovosti a po krásné literatuře, která není jen a pouze samoučelně krásná.

Stačilo by použít Google

Samostatnou analýzu by si zasloužilo i zjednodušení, které spisovatel a publicista používá, když se vymezuje proti feministickému psaní mladší generace autorek (těch, které jeho slovy píše *genderově, ideologicky*) a usuzuje, že Keegan ženy zrazuje, když vytváří negativní ženské postavy a mužského hrdinu. Velmi selektivní rešerší by snad ještě šlo dojít k mylnému dojmu, že jediným proudem feminismu je nevráživost k mužům, ale zahrnout do definice i výlučně pozitivní náhled na všechny ženy, to už zavání spíše trolením než snahou o literární reflexi.

Stačí si přečíst rozhovor s autorkou u příležitosti nominace na Bookerovu cenu a podobně podivně začne vypadat její vyčlenění ze skupiny autorek, které genderová témata literárně prozkoumávají. Keegan popisuje, že nechtěla psát přímo o misogynii, chudobě nebo násilí, ale že zároveň věděla, že potřebuje psát o tom, jak k těmto fenoménům mohou být lidé tak neteční. *Takové maličkosti* jsou mimořádným a literárně skvostným textem, který rozhodně navazuje na mnohé z irské literární tradice, ale jsou také příběhem o péči, o reprodukci násilí — a lásky v jeho absenci, takže se k němu hodí i velmi *ideologické* čtení. Za feministické lze považovat široké spektrum literárních textů, od těch explicitně angažovaných až po takové, které *jen* zpracovávají právě taková témata jako *Takové maličkosti* — například to, jaký vliv má na schopnost empatie a respektu k druhým láskyplná péče v dětství a že to, světe, div se, platí

i o mužích. Je ale zřejmě jednodušší chytit se za příslovečný perlový náhrdelník a rádoby pohoršeně výskat, že se Keegan rozhodla pro kladného mužského hrdinu — a naznačovat tím, jak to všem feministkám natřela.

Zkreslení

Jednou z nejlepších knih, kterou jsem v poslední době četla, jsou *Temné končiny* Vanessy Onwuemezi, které vydalo nakladatelství Incipit. V podcastu *Do slov* jsem knihu připodobnila nejdříve k postapokalyptickým popkulturním fenoménům, jako je *Mad Max*, zpětně bych přidala i Kazua Ishigura a jeho *Pohřbeného obra*, a pak také k Donu DeLillovi — a takové přirovnání je samozřejmě možné, v jakémkoli textu dokážu vysledovat podobnosti, nebo dokonce inspirace jen z toho výseku literárního světa, který znám. To ale neznamena, že by mi to mělo stačit. Texty, které Onwuemezi sama uvádí jako zdroj inspirace, do mně známého výseku světa dosud nepatřily — nigerijského básníka Christophera Okigba, současníka Chinuy Achebeho, který zemřel v boji za republiku Biafra, jsem zkrátka neznala. Vanessa Onwuemezi tedy evidentně vychází z mužské tradice, těžko ovšem říct, jestli tím splňuje onu kvalitativní úměru — přece jen jde o nigerijskou literaturu, a tu západní kánon nezná, i když je psaná anglicky.

Poměrně zapeklité je pak dokázat, že vycházet z ženské literární tradice přinese podobně *evidentní* kvalitu, jako tomu je u tradice mužské. Kanonické seznamy, povinná četba a soubory knih, které si údajně *musíte přečíst*, jsou nechvalně proslulé absencí žen, o představitelstvu minorit nemluvě, a když už se do nich nějaká žena vloudí, většinou jde o takovou autorku, která mužům nijak výrazněji nenabourává pohled na svět a sebe v něm, jako Flannery O'Connor, kterou ostatně Claire Keegan také zmiňuje jako inspiraci. Pár výjimek se naštěstí najde a málokdo by asi ignoroval Virginii Woolf, jejíž ohlasy jsou patrné napříč kulturními sférami, nebo v případě literatury 20. století Toni Morrison. Počet současného autorstva, které explicitně odkazuje právě k Morrison, není rozhodně zanedbatelný, ostatně není nazývána nejvlivnější spisovatelkou své generace bezdůvodně. Jsou tedy texty Akwaeke Emezi odpojené od tradice, když sice odkazují k velikánce, ale k ženě, a proto nekvalitní?

A co potom taková young adult literatura, která velmi často odkazuje k navýsost tradičnímu žánru mýtů? Je s tím analogicky

spojený *evidentní* nárůst kvality? A když Madeline Miller napíše *Achilleovu píseň* a rozvíjí tak Homéra, je to taky tutovka, nebo je to špatně, protože jde o LGBT, tedy zřejmě *ideologický* román? A nestačí potom k dosažení zaručené kvality prostě psát shakespearovskou fanfikci? Tolik otázek...

Mužská literární tradice, to je takový uzavřený, exkluzivní klub, kterému se mohou pouze stavět pomníčky, vyhrabávání mrtvol není žádoucí. V českém prostředí literárně činní muži často a rádi zmiňují velikány minulosti (před časem jsem počítala jmenovité zmínky v rozhovoru mezi spisovatelem a překladatelem — zhruba devadesát procent jmen patřilo mužům s průměrným věkem kolem sedmdesáti let), vyzdvihovat současné literátky je spíše výjimkou. Autorky ve mně budí opačný dojem, i když v českém prostředí to vnímám spíše v publicistice, poezii nebo komiksu — vytváří inkluzivní a otevřené sítě a vzájemně se podporují, i když to také není samozřejmost. Ženy totiž nejsou jen dobré a muži nejsou jen špatní a *ideologie*, jako je feminismus, jsou tu pro všechny, kdo chtějí bojovat za důstojnost, bezpečí a naplněné životy všech. Ale zjistit to by asi vyžadovalo lepší rešerši.

Autorka je spolutvůrkyní podcastu Do slov spolu s Ondřejem Lipárem.

01/04/2023 | [téma](#)

[Barbora Votavová](#)

Pošleme vám každý měsíc

to nejzajímavější na e-mail

e-mail

Přihlásit k odběru

H7O | Časopis Host 7 dní online Články

Časopis

Hostcast

O nás

Obchod

Kontakt

Předplatné

[Nejčastější dotazy](#) | [GDPR a podmínky soutěže](#) | [Obchodní podmínky](#)

Spolek přátel vydávání časopisu HOSTRevue Host vychází s laskavou finanční podporou

Beethovenova 25/4

657 42 Brno-střed

objednavky@casopishost.cz

+420 775 995 695

Ministerstva kultury ČR, Státního fondu kutury ČR
a statutárního města Brna.